

Vergaderjaar 1999–2000

27 254

Wijziging van de provinciale indeling van de gemeente Vianen

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de gemeente Vianen, die nu deel uitmaakt van de provincie Zuid-Holland, integraal in te delen bij de provincie Utrecht. Het provinciaal bestuur van Utrecht heeft daartoe een ontwerp-regeling vastgesteld. Deze ontwerp-regeling is als bijlage bij deze memorie van toelichting gevoegd¹. Het gemeentebestuur van Vianen steunt de ontwerp-regeling.

2. Voorgeschiedenis

Op 29 mei 1997 heeft de raad van de gemeente Vianen besloten het college van burgemeester en wethouders opdracht te geven alle noodzakelijke stappen te zetten voor indeling van deze gemeente in de provincie Utrecht. In een afrondend overleg op 6 februari 1998 tussen de colleges van gedeputeerde staten van Zuid-Holland en Utrecht is gebleken dat de provinciebesturen van Utrecht en Zuid-Holland van mening verschillen over de wenselijkheid van wijziging van de provinciale indeling van de gemeente Vianen. Derhalve is geen interprovinciale commissie als bedoeld in de Wet arhi ingesteld, maar is de procedure van artikel 13 en 22 van de Wet arhi gevolgd. Na het overleg, bedoeld in artikel 16 van de Wet arhi, met burgemeester en wethouders van Vianen en gedeputeerde staten van Zuid-Holland is op 13 oktober 1998 het herindelingsplan vastgesteld. Nadat op 24 juni 1999 de concept-ontwerp-regeling voor commentaar naar provinciale staten van Zuid-Holland was gezonden en de reactie was ontvangen, is op 13 december 1999 de ontwerp-regeling vastgesteld door provinciale staten van Utrecht.

3. Motivering

De wens van het gemeentebestuur van Vianen en het provinciebestuur van Utrecht voor overgang van deze gemeente naar Utrecht wordt gebaseerd op de volgende argumenten.

De maatschappelijke oriëntatie van Vianen is niet op Zuid-Holland, maar op Utrecht gericht. Qua werk, verkeer en voorzieningen etc. is Vianen vrijwel volledig georiënteerd op Utrecht. Deze oriëntatie wordt ook erkend door de provincie Zuid-Holland. Omdat Vianen deel uitmaakt van het

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

samenwerkingsgebied rond Utrecht, het Bestuur Regio Utrecht (BRU), is Vianen ook bestuurlijk steeds meer georiënteerd geraakt op Utrecht. Het BRU is tevens aangewezen als Kaderwetgebied. Voor deze deelname in het BRU heeft het provinciebestuur van Zuid-Holland in het verleden toestemming gegeven. De huidige provinciale indeling van Vianen leidt tot bestuurlijke knelpunten. Zo is sprake van een onduidelijke verhouding tussen enerzijds het Regionaal Structuur Plan (RSP), vastgesteld door het BRU en anderzijds het streekplan Zuid-Holland-Oost. Bij de provinciale toetsing van bestemmingsplannen van de gemeente Vianen is niet duidelijk welk plan voorgaat indien zich tegenstrijdigheden voordoen tussen RSP en het streekplan Zuid-Holland-Oost.

Ook de huidige indeling bij de politieregio Zuid-Holland-Zuid leidt tot problemen. Voor brandweer en andere hulpverleningsdiensten maakt de gemeente Vianen deel uit van Utrechtse hulpverleningsregio's, terwijl voor de politie de gemeente is aangewezen op de Zuid-Hollandse politieregio. Op het beleidsterrein milieuhandhaving werkt de gemeente Vianen samen met Utrechtse gemeenten, terwijl Vianen voor de politiezorg en strafrechtelijke handhaving afhankelijk is van politieregio en het arrondissement Zuid-Holland-Zuid. De politieregio-indeling kan in deze situatie alleen worden gewijzigd indien ook de provinciegrens wordt aangepast. Voor wat betreft het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) vindt de toetsing van programma's en projecten van de gemeente Vianen plaats door het provinciebestuur van Zuid-Holland. Vanwege de deelname aan het BRU wordt de beoordeling van de bovenlokale samenhang van deze projecten naar de mening van het gemeentebestuur van Vianen belemmerd. De provincie Zuid-Holland dient daartoe ontwikkelingen te beoordelen die ten aanzien van de bovenlokale samenhang behoren tot de competentie van de provincie Utrecht.

Voorts wordt melding gemaakt van knelpunten op de terreinen verkeer en vervoer en zorg.

Het provinciebestuur van Zuid-Holland wijst het Utrechtse voorstel af, omdat dit bestuur van mening is dat ruimtelijk gezien de relaties van Vianen meer in Zuid-Holland liggen, omdat de gemeente deel uitmaakt van de open ruimte van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, die één geheel moet blijven. In dit gebied ligt de prioriteit bij behoud en herstel van de kwaliteit van het landelijk gebied. Het Zuid-Hollandse provinciebestuur is van mening dat de ruimtelijke ontwikkelingsambities van Vianen niet gelegitimeerd kunnen worden met een verwijzing naar het verschuiven van het functionele zwaartepunt richting het Utrechtse stadsgewest en verwijst naar het restrictieve Groene Hart-beleid, dat van toepassing is op deze gemeente. Ander punt van zorg van dit provinciebestuur is dat na Vianen mogelijk meer gemeenten een wijziging van de provinciale indeling wensen. Weliswaar erkent Zuid-Holland de bestuurlijke knelpunten en de oriëntatie van Vianen op Utrecht, maar het is van mening dat ook nu voor de problemen toereikende oplossingen worden gevonden en dat Vianen geen gebruik maakt van de provinciale bereidheid een bijdrage aan de oplossing van de gesignaleerde problemen te leveren. Verder wordt gewezen op de consequenties van een overgang van Vianen voor wat betreft de positie van de gemeente binnen het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden.

4. Afweging met betrekking tot provinciegrenswijziging

De Beleidsnotitie gemeentelijke herindeling (kamerstukken II, 1998/99, 26 331, nr. 1) heeft geen betrekking op provinciale herindelingen. Voor wijzigingen in de provinciale indeling worden in de notitie dan ook geen criteria genoemd.

Van belang is uiteraard wat de mening over de provinciale indeling van

betrokken gemeente- en provinciebesturen zelf is. De wens van een gemeentebestuur om provinciaal te worden heringedeeld is een argument, maar dat hoeft op zich nog geen reden te zijn om over te gaan tot wijziging van de provinciale indeling van een gemeente. Maatschappelijke en bestuurlijke oriëntatie van een gemeente zijn met name van belang. Indien een gemeente deel uitmaakt van één provincie, maar maatschappelijk en bestuurlijk vrijwel geheel op een andere provincie is georiënteerd, kan dat leiden tot bestuurlijke knelpunten, omdat de gemeente dan te maken krijgt met verschillende provinciebesturen met mogelijk verschillend beleid of toezicht.

Hoewel Vianen (19 000 inwoners) deel uitmaakt van Zuid-Holland, is er onmiskenbaar sprake van een sterke maatschappelijke en bestuurlijke oriëntatie van de gemeente Vianen op de provincie Utrecht. Vanwege deze maatschappelijke oriëntatie heeft de gemeente Vianen met toestemming van het provinciebestuur van Zuid-Holland de samenwerking met Utrechtse gemeenten vanaf 1990 geïntensiveerd.

Naast de bijzondere situatie dat de Zuid-Hollandse gemeente Vianen deel uitmaakt van het Utrechtse kaderwetgebied BRU neemt Vianen vrijwel uitsluitend deel aan Utrechtse samenwerkingsverbanden. De provinciale indeling bij Zuid-Holland veroorzaakt naar mijn mening bestuurlijke knelpunten doordat Vianen op veel beleidsterreinen afhankelijk is van het BRU (en daarmee van provinciaal beleid van Utrecht), terwijl bijvoorbeeld de handhaving of financiering vanuit Zuid-Holland moet plaatsvinden. Het gemeentebestuur van Vianen wenst ook zelf dat Vianen wordt ingedeeld bij Utrecht. Het provinciebestuur van Utrecht ondersteunt de wens van Vianen.

Bijkomend voordeel van de overgang van Vianen naar de provincie Utrecht is dat de hulpverleningsregio's waarvan de gemeente Vianen deel uitmaakt, de provinciegrens van Utrecht dan niet meer overschrijden. De gemeente Vianen maakt reeds deel uit van de Utrechtse regio's van de brandweer, de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), de Centrale Post Ambulancevervoer, de Wet ziekenhuisvoorzieningen en de GGD (West-Utrecht). Vianen is echter ingedeeld in de politieregio Zuid-Holland-Zuid, waardoor de gemeente Vianen voor wat betreft politiezorg bij een andere regio is ingedeeld dan voor wat betreft de overige hulpverleningsdiensten. Uit het verslag van het overleg als bedoeld in artikel 2 van de Wet arhi tussen gedeputeerde staten van Utrecht en burgemeester en wethouders van Vianen (als bijlage gevoegd bij de ontwerpregeling) blijkt dat het gemeentebestuur van Vianen de indeling bij de Utrechtse hulpverleningsregio's wenst te handhaven. In het advies «Samen werken aan veiligheid» van december 1999 adviseert de Raad voor het openbaar bestuur onder meer om, indien een gebied van een hulpverleningsregio en/of van een brandweerregio provinciegrens-overschrijdend is, hetzij het samenwerkingsgebied aan te passen, hetzij de provinciegrenzen aan te passen. Het kabinet heeft bij brief van 3 april jl. (kamerstukken II, 1999/2000, 26 800 VII, nr. 37) aan de voorzitter van de Tweede Kamer onderschreven dat bij de indeling van hulpverleningsregio's de provinciegrenzen gerespecteerd dienen te worden. Met indeling van de gemeente Vianen bij de provincie Utrecht wordt daaraan bijgedragen. Met de wijziging van de provinciegrens zal Vianen tevens worden ingedeeld in de politieregio Utrecht, waardoor de politieregio-indeling beter is afgestemd op de indeling van de andere hulpverleningsregio's.

De tegenargumenten van het provinciebestuur van Zuid-Holland acht ik onvoldoende zwaarwegend om de indeling van de gemeente Vianen bij de provincie Zuid-Holland te handhaven. Met betrekking tot het landelijke Groene Hart-beleid merk ik op dat dit beleid van toepassing is, ongeacht

in welke provincie de gemeente Vianen ligt. In de provincie Utrecht liggen immers ook andere Groene Hart-gemeenten.

Indeling van de gemeente Vianen in de provincie Utrecht heeft geen gevolgen voor de indeling van deze gemeente in het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden. Het beheersgebied van deze schappen blijft dan ook ongewijzigd. Wel komt dit beheersgebied voor een gering deel in de provincie Utrecht te liggen, waarmee het provinciebestuur van Utrecht betrokken wordt bij het toezicht op en zeggenschap over deze waterschappen. Het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden wordt daarmee interprovinciaal, het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden was al interprovinciaal doordat het beheersgebied van dit waterschap deels in de provincie Gelderland is gelegen. In de ontwerpregeling heeft het Utrechtse provinciebestuur echter aangegeven dat het Zuid-Hollands waterhuishoudkundig beleid bepalend zal blijven voor de functietoekenning en voor de regelgeving betreffende het toezicht en dat inhoudelijk het primaat zal blijven liggen bij de provincie Zuid-Holland. Het Utrechtse provinciebestuur stelt ook dat de onderhavige wijziging van de provinciegrens geen fundamentele wijziging tot stand zal brengen voor het wegenbeheer, voor zover dit gebeurt door het Hoogheemraadschap. Wel zullen wijzigingen in de waterschapsreglementen formeel langs provinciale staten van Utrecht moeten worden geleid. De gewijzigde provinciale indeling van Vianen heeft derhalve weliswaar complicerende gevolgen voor de betreffende waterschappen, maar deze zijn naar mijn mening niet onoverkomelijk.

Gelet op bovenstaande argumenten is er naar mijn mening voldoende reden de gemeente Vianen bestuurlijk in te delen bij de provincie Utrecht, conform de wens van het gemeentebestuur en het provinciebestuur van Utrecht. Een splitsing van de gemeente Vianen, waarbij het landelijke deel van deze gemeente bij Zuid-Holland blijft, is niet gewenst. De huidige gemeente Vianen is na een herindeling gevormd in 1986, waarbij de kernen Hagestein, Everdingen en Zijderveld aan de gemeente Vianen zijn toegevoegd. Voor zover er een oriëntatie bestaat van de landelijke kleine kernen in deze gemeente op in Zuid-Holland gelegen gemeenten, is dit onvoldoende reden de gemeente Vianen te splitsen. Er zullen immers ook oriëntaties van deze kernen zijn aan te wijzen op Vianen zelf en op Utrechtse gemeenten. Het gemeentebestuur van Vianen en het provinciebestuur van Utrecht hebben zich ook geen voorstander getoond van een opsplitsing van deze gemeente.

5. Financiële aspecten

De financiële aspecten van de overgang van de gemeente Vianen van de provincie Zuid-Holland naar de provincie Utrecht hebben door hun beperkte omvang geen bijzondere betekenis.

6. Inwerkingtreding

Deze wet treedt de dag na publicatie in werking en naar verwachting zal deze wijziging van de provinciale indeling op 1 januari 2002 effectief kunnen worden. Er hoeven geen tussentijdse verkiezingen te worden gehouden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K. G. de Vries